

171. 1.

VOORLOOPIG VERSLAG.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 512 der Zitting 1937.)

De vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht, in wier handen dit wetsontwerp is gesteld, heeft de eer daaromtrent het navolgende te rapporteeren.

I. De Commissie acht het in het algemeen niet juist, dat lagere rechterlijke ambtenaren anders dan bij uitzondering de functie van hoogergeplaatsten waarnemen. Den thans bij meer dan één rechtbank bestaanden toestand, dat hetzij omdat een substituut-officier van justitie ontbreekt, hetzij omdat het aantal dezer functionarissen onvoldoende is, een ambtenaar van het openbaar ministerie voortdurend als waarnemend substituut-officier dienst doet, acht zij dan ook onbevredigend. De voorgestelde wijziging, welke er toe kan leiden, dat de officier van justitie, zoo noodig, niet zal worden bijgestaan door een ambtenaar van het openbaar ministerie, doch door een substituut-officier bij een andere rechtbank, beschouwt zij daarom als een verbetering.

Opgemerkt werd, dat de redactie van artikel 3a vereenvoudigd zou kunnen worden door de beide leden samen te voegen en vóór de beide onderdeelen de letters *a* en *b* te plaatsen. De niet geheel juiste uitdrukking „onder dezelfde voorwaarden”, waarmee bedoeld wordt: overeenkomstig door Ons te stellen regels, kan dan meteen vervallen.

Voorts werd opgemerkt, dat in het gewijzigde artikel 3a niet meer voorkomen de woorden „ieder in zijn ambtsgebied”. Uit het schrappen van deze woorden zou men wellicht kunnen afleiden, dat de procureurs-generaal voortaan bij het aanwijzen van substituut-officiëren van justitie en ambtenaren van het openbaar ministerie niet meer aan hun ambtsgebied gebonden zouden zijn. Hoewel de Commissie meent, dat zulk een opvatting niet juist kan zijn, zou zij gaarne de verzekering ontvangen, dat met het schrappen van de aangehaalde woorden geen materiele wijziging bedoeld is.

II. Tegen de mogelijkheid om een officier of substituut-officier van justitie aan te wijzen als waarnemend advocaat-generaal heeft de Commissie geen bezwaar. Zij vertrouwt echter, dat van deze mogelijkheid niet anders dan bij wijze van uitzondering gebruik gemaakt zal worden.

III, VIII, IX en X. Met het voorstel, de benoeming van de beëdigde klerken ten parkette bij de kantongerechten en ter griffie van de rechterlijke colleges voortaan te doen geschieden door den Minister van Justitie in plaats van door de rechtbanken, de hoven of den Hoogen Raad, kan de meerderheid der Commissie zich in hoofdzaak vereenigen. Voor zoover het de beëdigde klerken ter griffie betreft, meent zij echter, dat onderscheid gemaakt dient te worden tusschen de gegraduateerden, die zich tot waarnemend griffier laten benoemen met de bedoeling zoo mogelijk te eeniger tijd in de rechterlijke macht te worden opgenomen, en de niet-gegraduateerden, die voor een functie in de rechterlijke macht nimmer in aanmerking kunnen komen. Alleen ten aanzien van de eerstbedoelden schijnt er voldoende aanleiding om de benoeming aan den Minister op te dragen.

In elk geval ligt de quaestie met betrekking tot de eerste categorie geheel anders dan met betrekking tot de tweede. Reeds thans maakt de wet trouwens onderscheid tusschen de beide categorieën door te bepalen, dat alleen de gegraduateerden den griffier ter openbare terechtzitting kunnen vervangen.

Wat nu de gegraduateerde waarnemende griffiers en de waarnemende ambtenaren van het openbaar ministerie betreft, acht de meerderheid der Commissie benoeming door den Minister vooral daarom juist, omdat niet te ontkennen valt, dat deze personen, die dikwijls jarenlang in dienst van het Rijk arbeiden zonder daarvoor eenige of althans een eenigszins behoorlijke vergoeding te ontvangen, in het algemeen op den duur tegenover het Rijk een zeker moreel recht op benoeming in een bezoldigde functie verkrijgen. Voor die (latere) benoeming, welke door de Kroon gedaan wordt, is de Minister van Justitie verantwoordelijk. Dan is het echter ook logisch, dat die Minister eveneens beslist over de aanstelling in de onbezoldigde functie, welke voor die benoeming een vrijwel onmisbare voorwaarde vormt en welke vervulling ook verwachtingen aangaande die benoeming opwekt. Het is niet wenschelijk, dat iemand tot waarnemend ambtenaar O. M. of waarnemend griffier wordt aangesteld, ten aanzien van wien later blijkt, dat de Minister van Justitie nimmer bereid zal zijn hem voor een benoeming tot ambtenaar O. M. of substituut-griffier voor te dragen. Die mogelijkheid bestaat thans, al zal zij zich ongetwijfeld slechts zeer zelden voordoen.

Bij de meerderheid der Commissie heeft ook nog een andere overweging gegolden. Er zijn thans rechterlijke colleges, bij welke een grooter aantal volontairs werkzaam is dan met het oog op den te verrichten arbeid noodzakelijk of zelfs wenschelijk genoemd kan worden. Voor zoover deze volontairs hun werk als zoodanig slechts als een nevenwerkzaamheid beschouwen, bestaat daartegen geen of weinig bezwaar. De meesten hunner zoeken in dit werk evenwel een volledige taak en verrichten het ook uitsluitend met de bedoeling later in de rechterlijke macht te worden opgenomen. Bij deze personen worden onvermijdelijk verwachtingen opgewekt, welke, gezien hun aantal, nimmer voor allen in vervulling kunnen gaan. Aan dezen onbevredigenden toestand zal een einde gemaakt kunnen worden, wanneer de Minister de benoeming der beëdigde klerken zelf in handen heeft. Hij kan dan hun aantal zoo ver beperken, dat alle benoemden redelijkerwijze te eeniger tijd in een bezoldigde functie zullen kunnen overgaan. Tevens kan daardoor worden gewaakt tegen het niet geheel denkbeeldige gevaar, dat aan de volontairs, die zich doorgaans in meer dan voldoende getale aanbieden, door hun bezoldigde chefs meer werk wordt opgedragen dan ter ontlasting van deze laatsten noodzakelijk is.

Daar een benoeming tot beëdigd klerk geen directe financiële consequenties meebrengt, plegen sommige colleges tegen aanstelling als zoodanig van overigens geschikte personen geen bezwaar te maken, ook al bestaat aan hun diensten geen werkelijke behoefte.

Eén lid der Commissie kon de opvatting, dat benoeming der beëdigde klerken door den Minister de voorkeur verdient boven aanstelling door de rechterlijke colleges zelf, niet deelen. Naar de meening van dit lid is het beter, dat deze colleges baas in eigen huis blijven. Daar de meeste volontairs afkomstig zijn uit de naaste omgeving van hun standplaats, plegen de colleges hen beter te kennen dan voor den Minister mogelijk zal zijn. Een zekere decentralisatie kan hier geen kwaad. Dit lid zou den bestaanden toestand liefst gehandhaafd zien. Mocht men meenen, dat thans hier en daar te veel volontairs te werk gesteld worden, dan zou daarin wellicht kunnen worden voorzien door den Minister de bevoegdheid te geven hun aantal te beperken, hetgeen niet behoeft mee te brengen, dat hem ook de benoeming wordt opgedragen.

Overigens wenscht de Commissie nog uitdrukkelijk als haar meening uit te spreken, dat zij het in beginsel niet juist acht, indien het Rijk, behalve in geval van ziekte of andere verhindering der bezoldigde functionarissen, van de diensten van waarnemende ambtenaren O. M. en waarnemende griffiers

anders dan gedurende een tamelijk korten tijd, die als een periode van opleiding kan worden beschouwd, gebruik maakt. Gaarne zal zij van den Minister vernemen, welke gevolgen de nu voorgestelde wetswijziging zijns inziens zal hebben ten aanzien van de financiële consequenties, welke voor het Rijk aan de benoeming van beëdigde klerken verbonden zijn. Thans kan de Minister zich nog op het standpunt stellen, dat hij deze personen niet heeft benoemd en dat hij daarom geenerlei verplichting tegenover hen erkent. Wordt dit ontwerp wet, dan is dit standpunt zeker niet meer houdbaar.

Niet juist acht de Commissie het, dat de benoeming van gegradueerde beëdigde klerken ter griffie zal geschieden uitsluitend op aanbeveling van den griffier. Zij zou in elk geval de voorkeur geven aan een aanbeveling door het geheele college, waarbij de beëdigde klerk werkzaam zal zijn.

Opgemerkt werd nog, dat de voorgestelde verandering van systeem niet zal gelden voor de benoeming van waarnemende griffiers bij de kantongerechten. Wel spreekt artikel 33 van de wet op de regterlijke organisatie niet van beëdigde klerken, doch van een „ingezetenen van het kanton, minstens drie en twintig jaren oud, door den kantonregter te benoemen tot wederopzeggens toe en te beëdigden”, doch in de praktijk heeft zich bij vele kantongerechten een zelfde toestand ontwikkeld als bij de rechtbanken. Wil men het nieuwe systeem uniform doorvoeren, dan zal ook de benoeming van waarnemende griffiers bij de kantongerechten, althans voorzoover zij gegradueerd zijn, door den Minister moeten geschieden. Ook voor deze personen toch geldt, dat hun werkzaamheid ter griffie dient om hun de intrede in de rechterlijke macht mogelijk te maken.

Tenslotte meent de Commissie de opmerking niet achterwege te mogen laten, dat de hier besproken wijzigingen onvoldoende zijn toegelicht. De enkele mededeeling, dat meerdere uniformiteit zal kunnen worden bereikt, acht zij als motiveering ontoereikend. Verwacht had mogen worden, dat was uiteengezet, waarom meerdere uniformiteit wenschelijk is.

IV. De voorgestelde toevoeging van een derde lid aan artikel 6c acht de Commissie niet duidelijk toegelicht. De vergelijking met de bepaling, die dispensatie mogelijk maakt van het voorschrift, inhoudende waar de parketambtenaren hun vast en voortdurend verblijf moeten hebben, gaat in elk geval niet op. In dat voorschrift toch (zie de artikelen 15 en 34) is sprake van het vast en voortdurend verblijf; in artikel 6c daarentegen slechts van verblijf zonder meer. Ter voldoening aan

artikel 6c kan een waarnemende ambtenaar, zoo meent de Commissie, dan ook volstaan met in de plaats, waar hij zijn tijdelijke werk moet verrichten, in een hotel te gaan logeeren of een kamer te huren. Hij kan zijn gezin en zijn inboedel laten ter plaatse, waar hij gevestigd was. Dit is ook niet meer dan billijk, daar het immers slechts tijdelijk werk betreft. Is het nu de bedoeling, mogelijk te maken, dat zulk een ambtenaar ook geen tijdelijk verblijf heeft ter plaatse, waar hij moet werken, m. a. w. dat hij dagelijks heen en weer reist naar en van zijn tijdelijke standplaats? Daartegen behoeft bij de tegenwoordige snelle communicatiemiddelen geen bezwaar te bestaan en de Commissie kan zich daarmee dan ook wel vereenigen. In deze opvatting moet de laatste zin van het ontworpen derde lid dienen om te voorkomen, dat de waarnemende ambtenaar tijdens zijn waarneming gaat verhuizen (dus zijn vast en voortdurend verblijf overbrengt) naar een plaats, van waar uit het heen-en-weer reizen naar en van zijn tijdelijke standplaats moeilijkheden oplevert, zoodat hij bijv. in spoedgevallen niet binnen zeer korten tijd aanwezig kan zijn. Gaarne zal de Commissie vernemen of de bedoeling van de voorgestelde toevoeging hiermee juist is weergegeven.

Tenslotte vestigt de Commissie er de aandacht op, dat het wetsontwerp niet in artikelen verdeeld is. Dit behoeft geen bezwaar op te leveren; het is dan echter niet consequent, in der aanhef te lezen: „..... hebben goedgevonden en verstaan De wet op de regterlijke organisatie te wijzigen als volgt” en dan een slotbepaling toe te voegen, waarvan de vorm niet bij dien van dezen eersten zin past. Juister ware het, alle wijzigingen van de wet op de regterlijke organisatie samen te vatten onder het opschrift: Artikel 1, en dan van de slotbepaling artikel 2 te maken, of wel in den aanhef de woorden „te wijzigen” te vervangen door: wordt gewijzigd.

Aldus vastgesteld 12 November 1937.

BAKKER—NORT.

MACKAY—KATZ.

TRUIJEN.

TERPSTRA.

DONKER.

VAN DER GOES VAN NATERS.

VAN MAARSEVEEN.